

Khu BTTN Vân Long

Tên khác

Không có

Tỉnh

Ninh Bình

Tình trạng

Đề xuất

Ban quản lý được thành lập

Chưa thành lập

Vĩ độ

20°21' - 20°25' vĩ độ Bắc

Kinh độ

105°49' - 105°55' kinh độ Đông

Vùng địa lý sinh học

05c - Bắc Trung Bộ

Tình trạng bảo tồn

Vân Long chưa có tên trong bất cứ quyết định nào của Chính phủ liên quan đến hệ thống rừng đặc dụng. Tuy nhiên, Vân Long đã được đưa vào danh sách đề xuất hệ thống các khu rừng đặc dụng Việt Nam năm 2010 theo công văn đề nghị của Ủy ban Nhân dân tỉnh Ninh Bình đệ trình lên Bộ Nông nghiệp và Phát triển Nông thôn. Trong danh sách trên (Vũ Văn Dũng và Nguyễn Huy Thắng 2000) đề xuất thành lập một khu bảo tồn thiên nhiên với diện tích 3.500 ha tại Vân Long (Cục Kiểm Lâm 1998). Theo đề xuất của Vũ Văn Dũng và Nguyễn Huy Thắng (2000) khu bảo tồn thiên nhiên Vân Long sẽ bao gồm 3 phân khu: phân khu bảo vệ nghiêm ngặt 2.000 ha, phân khu phục hồi sinh thái 1.000 ha, và phân khu hành chính dịch vụ 500 ha.

Trong năm 2000, dự án đầu tư cho khu Vân Long đã được Viện Điều tra Quy hoạch Rừng xây dựng (Nguyễn Huy Thắng 2000). Tuy nhiên, đến nay, dự án đầu tư này vẫn chưa được Bộ Nông nghiệp và Phát triển Nông thôn và Ủy ban Nhân dân tỉnh phê duyệt, và khu bảo tồn cũng chưa chính thức được thành lập (Ban Quản lý Khu Văn hóa - Lịch sử Hoa Lư 2000). Theo Ban Quản lý Khu Văn hóa - Lịch sử Hoa Lư thì diện tích của

vùng Vân Long khoảng 3.100 ha và vùng này vẫn đang thuộc sự quản lý của Ủy ban Nhân dân xã sở tại.

Địa hình và thủy văn

Khu vực Vân Long thuộc địa phận của hai xã Gia Vân và Gia Hoà, huyện Gia Viễn. Trung tâm của khu đề xuất bảo tồn thiên nhiên là khối núi đá vôi nổi lên giữa vùng đồng bằng tương đối bằng phẳng miền Bắc Việt Nam. Khối núi đá vôi này được bao bọc xung quanh bởi vùng đất ngập nước là các con sông và vùng một hồ nông có thảm thực vật ngập nước. Trước đây, khu vực này là một vùng đất ngập nước tự nhiên nhưng diện tích của vùng đất ngập nước đã giảm đi rất nhiều sau khi xây dựng hệ thống đê bao cho mục đích thủy lợi.

Đa dạng sinh học

Kiểu thảm thực vật tự nhiên ở Vân Long là rừng trên núi đá vôi. Tuy nhiên, rừng ở đây đã bị suy thoái nghiêm trọng do việc khai thác quá mức các sản phẩm của rừng, nhiều vùng chỉ còn là thảm cây bụi thấp với diện tích lớn núi đá trơ trọi. Mặc dầu bị suy thoái nặng, khu hệ thực vật ở đây

Khu Bảo tồn Thiên nhiên Vân Long

vẫn còn nhiều loài có tên trong Sách Đỏ Việt Nam (Vũ Văn Dũng và Nguyễn Huy Thắng, 2000).

Có lẽ, ý nghĩa bảo tồn lớn nhất đối với Khu Đề xuất Bảo tồn Thiên nhiên Vân Long là bảo vệ nơi cư trú cho quần thể Voọc mông trắng *Semnopithecus francoisi delacouri* có số lượng ít nhất là 30 cá thể (A. Tordoff, BirdLife International pers. comm.) Đây là một loài bị đe dọa ở mức rất nguy cấp (Critical) và là loài đặc hữu của Việt Nam. Quần thể Voọc mông trắng ở Vân Long có thể là quần thể cuối cùng của loài này trên thế giới có kích thước đủ lớn để phát triển và tồn tại ngoài thiên nhiên.

Tuy vùng đất ngập nước ở Vân Long chưa được nghiên cứu đầy đủ, nhưng đây cũng rất có thể là nơi quan trọng đối với các loài chim nước di cư. Một trong những ghi nhận đáng chú ý ở Vân Long là Đại bàng Bonelli *Hieraaetus fasciatus*. Đến nay, Khu Đề xuất Bảo tồn Thiên nhiên Vân Long là điểm duy nhất đã ghi nhận chính xác loài đại bàng này ở Việt Nam (A. Tordoff, BirdLife International pers. comm.).

Các vấn đề về bảo tồn

Tuy có rất ít người sống bên trong ranh giới khu đề xuất bảo tồn thiên nhiên Vân Long, nhưng ở vùng đệm dân số lại tập trung rất cao, có tới 46.257 nhân khẩu người Kinh. Hoạt động kinh tế chính của người dân ở đây là canh tác lúa nước (Ban Quản lý Khu Văn hóa - Lịch sử Hoa Lư 2000).

Việc khai thác quá mức gỗ và củi đốt là những mối đe dọa chính đối với tính đa dạng sinh học và đã dẫn đến hầu hết rừng ở khu vực bị phá hủy. Khả năng tái sinh tự nhiên của thảm rừng cũng bị hạn chế nhiều do chặn thả Dê trên các núi đá vôi. Tuy sinh cảnh ở Vân Long rất nghèo nàn nhưng dường như vẫn phù hợp với quần thể Voọc mông trắng ở đây. Do vậy, mối đe dọa lớn nhất đối với loài này không phải do mất sinh cảnh sống mà do hoạt động săn bắn. Người dân địa phương cho biết số lượng Voọc mông trắng đã giảm đi đáng kể, nhất là trong những năm cuối thập kỷ 90, tuy nhiên họ đều cho rằng số lượng của chúng tương đối ổn định trong những năm gần đây do hoạt

động săn bắn đã được kiểm soát. Ngoài nhân tố diện tích vùng quá nhỏ, săn bắn sẽ có thể làm cho Voọc mông trắng bị tuyệt chủng nhanh chóng trong vùng nếu không có kế hoạch quản lý bảo vệ.

Lãnh đạo xã Gia Vân đã nhận thức rất tốt về tầm quan trọng trong công tác bảo tồn đa dạng sinh học của Vân Long và họ đã thực hiện một số biện pháp bảo vệ như cấm săn bắn, và trong tương lai dự định sẽ di chuyển đàn dê ra khỏi khu vực núi đá vôi. Xã cũng tổ chức một đội bảo vệ nhỏ để giám sát thực thi các quy định quản lý và hoạt động như hướng dẫn viên cho khách đến thăm quan khu vực (A. Tordoff, BirdLife International pers. comm.).

Các giá trị khác

Phong cảnh núi đá vôi ở Vân Long rất đẹp và quyến rũ, và vùng này cũng đã bắt đầu có một số hoạt động phát triển du lịch như dùng thuyền chở du khách đi vào trong vùng. Nơi đây rất có tiềm năng phát triển du lịch sinh thái do đường vào khu vực khá tốt và đây là điểm duy nhất du khách có thể dễ dàng quan sát Voọc mông trắng ngoài thiên nhiên ở Việt Nam. Tuy nhiên, hoạt động phát triển du lịch xa hơn cần phải được giảm thiểu để hạn chế mọi tác động xấu có thể, đặc biệt là sự nhiễu loạn đối với Voọc mông trắng (A. Tordoff, BirdLife International pers. comm.).

Các dự án có liên quan

Trong năm 2000, Hội Nông dân xã Gia Vân đã được hỗ trợ một dự án cỡ nhỏ của Quỹ Môi trường Toàn cầu (GEF) với tên gọi "Bảo tồn Đa dạng Sinh học Khu Bảo tồn Thiên nhiên Vân Long". Tổng vốn của dự án là 225 triệu đồng (Ban Quản lý Khu Văn hóa Lịch sử Hoa Lư 2000).

Tài liệu tham khảo

Hoa Lu Cultural and Historical Site Management Board (2000) [FPD questionnaire]. Ninh Bình: Hoa Lu Cultural and Historical Site Management Board. In Vietnamese.

Nguyen Huy Thang (2000) Investment plan for Van Long Nature Reserve, Ninh Binh province]. Hanoi: Forest Inventory and Planning Institute. In Vietnamese.

Vu Van Dung and Nguyen Huy Thang (1999) [Proposal for a number of new nature reserves in limestone areas in Vietnam]. Pp 110-117 in: Le Sau ed. [Protection and sustainable development of forest and biodiversity in limestone areas of Vietnam] Hanoi: Forest Inventory and Planning Institute. In Vietnamese.